

Nationale Nachtvliedernacht 2023

najaarssoorten en trekvlinders

Dit jaar vond de Nationale Nachtvliedernacht plaats op 15 en 16 september. Het is natuurlijk altijd een gok om een datum van tevoren te plannen in verband met het weer. In de zomer is dat niet zo vaak een probleem, maar in september is het toch altijd weer spannend. Gelukkig waren de weersomstandigheden ons dit jaar gunstig gezind, zelfs met prima temperaturen van rond de 15 à 16 graden. Er werden verspreid over het land 67 verschillende excursies gehouden, een heel mooi aantal.

Tekst:
Rik Wever & Koen
Verhoogt
De Vlinderstichting

Hoewel in september een stuk minder verschillende soorten actief zijn dan in de zomermaanden, is het toch altijd weer spannend wat er op het licht en/of smeer wordt aangetrokken. Zeker als je bedenkt dat soorten als het blauw weeskind *Catocala fraxini* en de windepilstaart *Agrius convolvuli*, die in september als imago actief zijn, dit jaar veel worden gezien. Ook zijn de goudvliegen natuurlijk vaak aanwezig in september: prachtige uiltjes met over het algemeen fraaie gele kleuren, typisch voor de nazomer! Tel hierbij op dat in september ook vaak trekvlinders uit het zuiden worden gezien en je komt tot de conclusie dat september nog zeker niet de maand is om je nachtvliederspulpen op te bergen.

Soortenlijstjes

Na de eerste avond bleek al gauw dat enkele soorten, die bij veel mensen tot de verbeelding spreken, vrij veel werden gezien. Zo werden langs de kust op verschillende plekken blauw weeskinderen aangetroffen, zowel op licht als op smeer. Ook de windepilstaart was goed vertegenwoordigd en was zelfs een van de soorten macronachtvlinders die het meest gezien werd. Ook werd er op veel plekken naar de microvlinders gekeken. Zie voor een overzicht van een aantal van de meest waargenomen soorten tabel 1.

Welke nachtvlieders zit daar? Boek erbij en zoeken maar!

Zeldzaamheden gezien

Er werden ook een aantal zeldzame soorten gezien zoals meerdere eiken-orvlinders *Cymatophorina diluta* in het oosten van het land en langs de kust enkele cipresdwergspanners *Eupithecia phoeniceata*. Bij Grevelingen werd de derde sierlijke haarbos *Ochropleura leucogaster* voor Nederland gevangen. In het Bargerveen werden nog enkele moerasbreedvleugelvlinders *Diarsia dahlia* aangetroffen en in Bussum werd een gele granietuil *Polymixis flavicincta* gezien. Bij de microvlinders werden bijzondere soorten als de bleke esdoornsteltmot *Caloptilia honoratella* en de gehaakte steltmot *Caloptilia semifascia* aangetroffen, bij Den Haag werd een zeldzame zwerfsnuitmot *Diploseustis perieresalis* gezien. In Hoogeveen werden meerdere exemplaren van de zigzaglichtmot *Vitula serratilineella* gevangen, en langs de kust waren meerdere meldingen van de rozenboogbladroller *Acleris permutana*.

Nachtvlinders in Belmonte Arboretum

Ook op de nachtvliederslocatie van de Vlinderstichting in het Belmonte Arboretum in Wageningen waren de verwachtingen hooggespannen. Samen met de nachtvliederswerkgroep van de KNNV Wageningen stonden we daar met twee opstellingen. Allereerst werd er een 'rondje smeer' uitgezet. Een tiental bomen werden voorzien van een drapje bestaande uit rottend fruit, appelstroop en wat drank. Een ideale manier om nachtvlieders aan te trekken, ze worden aangetrokken door de geur van het fruit en de alcohol, en gaan er vanaf de boomstam van eten waardoor je ze goed kan bekijken. Rond een uur of 8 gingen de lampen aan en was het afwachten geblazen. De eerste mensen kwamen al kijken en al gauw stond er een flinke groep om de twee laken heen, maar nog geen vlinder te bekennen. Wel zaten

er genoeg muggen, gaasvliegen en enkele kevers op.

Rond 9 uur vonden de vlinders ook dat het van start mocht gaan, het eerste exemplaar landde op het laken: een buxusmot! Al gauw gevolgd door een tweede vlinder: 'Hé, een andere soort' werd er geroepen, maar dit bleek ook een buxusmot te zijn, alleen dan de donkere vorm. Daarna volgden de soorten elkaar in rap tempo op, een vierkantvlekuil *Xestia xanthographa*, egale stipspanner *Idaea straminata*, breedbandhuismoeder en schimmelspanner zorgden er al gauw voor dat de minder ervaren deelnemers de boeken in konden duiken om alles op naam te brengen. Na druk te bladeren, te vergelijken, kijken waar de kenmerken nu precies zaten kwamen al gauw de juiste namen naar boven. Precies op tijd, want daar klapte de volgende vlinder al op het laken, wat een bakbeest! Het karmozijnrood weeskind *Catocala sponsa* was gearriveerd. Dit beest zorgde nog even voor verwarring, hoewel hij eerst als karmozijnrood weeskind werd gede-termineerd werd hij een half uur later rood weeskind *Catocala nupta* genoemd. Terugkijkend door de foto's bleek dat op exact dezelfde plek waar eerst het karmozijnrood weeskind zat, kort daarna een rood weeskind was gaan zitten.

Nu was het tijd om de bomen met de smeerplekken te gaan controleren. Vele daarvan waren overwoerd door honderden pissebedden die ook door de zoetheid waren aangetrokken. Ook waren er hooiwagens, boskakerlakken en de grauwbroune dennensnuitkever aanwezig, maar qua vlinders viel het tegen. Over de hele avond werden er enkel huismoeders, volgelingen en een witte-luil *Mythimna l-album* aangetroffen op het smeer. Bij

de lamp was het gelukkig een stuk drukker. Inmiddels waren de goudvliegen gearriveerd, prachtig gekleurde soorten als de saffraangouduil *Tiliacea aurago*, essengouduil *Atethmia centrigo* en de zeldzame linge-gouduil *Tiliacea citrigo* kleurden het laken. Ook de trekvlinders deden het goed, soorten als de zuidelijke grasuil *Mythimna vitellina*, turkse uil *Chrysodeixis chalcites*, oranje kruidenmot en de satijnlichtmot waren in aantal aanwezig. Ook kwam er op het einde van de avond nog een mooi exemplaar van de viervlakvlinder *Lithosia quadra* op de lamp af, een mooie afsluiter. In totaal werden er die avond in Wageningen 54 soorten nachtvlieders gezien, maar niet alleen de vlinders deden het goed, ook waren er verspreid over de avond ruim 40 bezoekers. Variërend van ervaren nachtvlieders tot mensen die voor het eerst met deze wereld in aanraking kwamen en meteen enthousiast waren.

Volgend jaar vindt de twintigste editie van de Nationale Nachtvliedernacht plaats, en wel op 5 en 6 juni. Laten we hopen op opnieuw een groot succes! ●

Tabel 1. Soorten nachtvlieders die tijdens de Nationale Nachtvliedernacht het meest gezien zijn.

MACRONACHTVLINDERS	MICRONACHTVLINDERS
schimmelspanner <i>Dysstroma truncata</i>	grote appelbladroller <i>Archips podana</i>
taxusspikkelspanner <i>Peribatodes rhomboidaria</i>	witvlekspitskopmot <i>Ypsolopha parenthesesella</i>
appeltak <i>Campaea margaritaria</i>	windevedermot <i>Emmelina monodactyla</i>
windepilstaart <i>Agrius convolvuli</i>	tweelijnmot <i>Hypsopygia glaucinalis</i>
stro-uiltje <i>Rivula sericealis</i>	triangelmot <i>Hypsopygia costalis</i>
volgeling <i>Noctua comes</i>	nazomergranietmot <i>Eudonia truncicolella</i>
breedbandhuismoeder <i>Noctua fimbriata</i>	oranje kruidenmot <i>Udea ferrugalis</i>
huismoeder <i>Noctua pronuba</i>	satijnlichtmot <i>Palpita vitrealis</i>
zwarte-c-uil <i>Xestia c-nigrum</i>	buxusmot <i>Cydalima perspectalis</i>

Zuidelijke grasuil.

Bleke esdoornsteltmot.